

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 14.03.1962, sp. zn. 12 Co 71/62, ECLI:CZ:KSOS:1962:12.CO.71.1962.1

Číslo: 52/1962

Právní věta: Vdovský důchod po manželích, u nichž přichází v úvahu tzv. stoprozdíl, činí 70 % starobního, resp. invalidního důchodu bez stoprozdílu a polovinu toho stopnároku, který pobíral manžel, anebo na který by měl nárok ve výši, vyplývají z omezení daných ustanovení § 83 odst. 1 a 19 odst. 1 zák. č. 55/1956 Sb.

Soud: Krajský soud v Ostravě

Datum rozhodnutí: 14.03.1962

Spisová značka: 12 Co 71/62

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Důchod

Předpisy: 55/1956 Sb. § 21
§ 83

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 52/1962 sb. rozh.

Nemá právní větu

Vdovský důchod po manželích, u nichž přichází v úvahu tzv. stoprozdíl, činí 70 % starobního, resp. invalidního důchodu bez stoprozdílu a polovinu toho stopnároku, který pobíral manžel, anebo na který by měl nárok ve výši, vyplývající z omezení daných ustanovení § 83 odst. 1 a 19 odst. 1 zák. č. 55/1956 Sb.

Manželu navrhovatelky byl od 25. 12. 1959 přiznán invalidní důchod podle § 12 zák. č. 55/1956 Sb. ve výši 1600,- Kčs měsíčně. Důchod mu byl vyměřen jako zaměstnanci III. pracovní kategorie za 35 roků zaměstnání ve III. pracovní kategorie, tedy ve výši 70 % z průměrného ročního výdělku 24 120,- Kčs, tj. v měsíční výši 1406,99 Kčs (zaokrouhleně 1407,- Kčs). K tomu mu ještě příslušel nárok ze stoprozdílu. Stoprozdíl činí u něho 570,- Kčs měsíčně, po krácení ve smyslu § 83 odst. 1 cit. zák. 285,- Kčs. Poněvadž by s připočtením této částky celkový důchod přesáhl hranici 1600,- Kčs měsíčně, přiznal odpůrce, Státní úřad sociálního zabezpečení, ve smyslu ustanovení § 19 odst. 1 cit. zák. ve znění čl. 1 odst. 3 zákona č. 17/1959 Sb., pouze částku 1600,- Kčs měsíčně jako maximálně

přípustnou výši invalidního důchodu zaměstnance III. pracovní kategorie, takže stoprozdíl byl mu přiznán pouze částkou 193,- Kčs měsíčně.

V důsledku úmrtí navrhovatelčina manžela dne 22. 5. 1960 přiznal odpůrce navrhovatelce podle § 21 odst. 1 cit. zák. vdovský důchod od 22. 6. 1960 do 21. 6. 1961 ve výši 1120,- Kčs měsíčně. K této výši dospěl tak, že přiznal 70 % z invalidního důchodu bez stoprozdílu tj. z částky 1407,- Kčs, tedy 984,90 Kčs a polovici ze stoprozdílu 285,- Kčs, tedy 142,50 Kčs celkem (984,90 + 142,50 Kčs) 1127,40, kteroužto částku snížil na 1120,- Kčs vycházející z toho, že vdovský důchod může činit maximálně 1120,- Kčs.

Po zániku jednoročního nároku na vdovský důchod podle § 21 odst. 1 cit. zák. získala navrhovatelka dnem dosažení 50. roku věku, tj. dnem 18. 10. 1961 opět nárok na vdovský důchod podle § 21 odst. 2 cit. zák., který jí odpůrce přiznal od 18. 10. 1961, tentokrát ve výši 1082,- Kčs měsíčně. K této částce dospěl tak, že přiznal 70 % z invalidního důchodu bez stoprozdílu, tj. 984,90 Kčs a polovici stoprozdílu 193,- Kčs, kterého požíval manžel, tj. 96,50 Kčs, celkem měsíčně 1081,40 Kčs, po zaokrouhlení 1082,- Kčs.

Odpůrce pak současně v rozhodnutí vyslovil povinnost navrhovatelky vrátit přeplatek 456,- Kčs za dobu od 22. 10. 1960 do 21. 6. 1961 a jiným rozhodnutím opravil dřívější rozhodnutí tak, že zrušil svoje rozhodnutí dřívější a vdovský důchod za dobu od 22. 6. 1960 do 21. 6. 1961 upravil na 1082,- Kčs měsíčně.

Navrhovatelka opravným prostředkem napadla obě rozhodnutí odpůrce a žádala, aby vdovský důchod jí byl vyměřen částkou 1110,- Kčs (po zaokrouhlení) představující 70 % základního důchodu manžela, tj. částkou 984,90 Kčs a 125,- Kčs z titulu stoprozdílu.

Okresní soud v Ostravě zrušil rozhodnutí odpůrce a vyslovil, že odpůrce je povinen poskytovat navrhovatelce od 18. 10. 1961 vdovský důchod ve výši 1110,- Kčs měsíčně a není oprávněn požadovat od navrhovatelky přeplatek důchodu. K uvedené výši dospěl podobně jako navrhovatelka tím, že z titulu stoprozdílu dospěl podobně jako navrhovatelka tím, že z titulu stoprozdílu počítal 125,- Kčs měsíčně máje za to, že navrhovatelka má podle § 83 odst. 1 zák. č. 55/1956 Sb. nárok na polovici manželova stoprozdílu 193,- Kčs, nejméně však 125,- Kčs měsíčně.

Svým odvoláním proti tomuto rozsudku domáhal se odpůrce jeho změny v tom smyslu, že navrhovatelce náleží vdovský důchod ve výši 1082,- Kčs měsíčně.

Krajský soud v Ostravě obě rozhodnutí odpůrce zrušil a zjistil, že navrhovatelce za dobu od 22. 6. 1960 do 21. 6. 1961 přísluší nárok na vdovský důchod podle § 21 odst. 1 zák. č. 55/1956 Sb. ve výši 1120,- Kčs měsíčně; že navrhovatelce od 18. 10. 1961 nadále přísluší nárok na vdovský důchod podle § 21 odst. 2 cit. zákona ve výši 1082,- Kčs měsíčně; že tu není přeplatek vdovského důchodu za dobu od 22. 6. 1960 do 21. 6. 1961 ve výši 456,- Kčs a oprávnění odpůrce tuto částku požadovat zpět (srážet) jako přeplatek.

Z odůvodnění:

Odvolání odpůrce je částečně opodstatněno.

Vdovský důchod podle § 20 zák. č. 55/1956 Sb. činí 70 % starobního nebo invalidního důchodu (popř. částečného invalidního důchodu nebo důchodu za výsluhu let) manžela. Tato zásada neplatí pro tu složku celkového důchodu manželova, která představuje tak zv. stoprozdíl. Pro tuto služku je dáno speciální a odchylné pravidlo. Podle § 3 odst. 1 vl. nař. č. 113/1950 Sb. starobní (invalidní) důchod z národního pojištění zvyšuje se zaměstnancům, na něž se vztahuje toto ustanovení, o tzv. stoprozdíl; podle § 3 odst. 2 cit. nařízení zvyšují se důchody pozůstalých po těchto zaměstnancích o polovinu

stoprozdílu příslušejícího osobě, od níž svůj nárok na důchod odvozují. Instituce stoprozdílu byla ustanovením § 83 zák. č. 55/1956 Sb. zachována i pro obor této právní úpravy, avšak s určitým omezením. Stoprozdíl do výše 250,- Kčs měsíčně (tedy u pozůstalých do výše 125,- Kčs) se zachovává nedotčen; stoprozdíly přes 250,- Kčs (u pozůstalých 125,- Kčs) se krátí na polovici, přičemž však krácení nesmí být provedeno pod 250,- Kčs (125,- Kčs).

Stoprozdíl manžela navrhovatelky činil původně 570,- Kčs, po uvedeném krácení 285,- Kčs. Navrhovatelka by měla tedy z titulu stoprozdílu nárok na 142,50 Kčs měsíčně, kdyby ovšem nato nedošlo k další právní úpravě. Podle § 19 odst. 1 zák. č. 55/1956 Sb. ve znění zák. č. 17/1959 Sb. s účinností od 1. 4. 1959 nesmí starobní nebo invalidní důchod zaměstnance III. pracovní kategorie včetně stoprozdílu atd. přesahovat 1600,- Kčs měsíčně. Pokud by důchod tedy tuto částku přesahoval, snižuje se nárok za stoprozdíl, který by jinak příslušel podle § 3 vl. nař. č. 113/1950 Sb. s případným snížením podle § 83 odst. 1 zák. č. 55/1956 Sb. o částku přesahující částku 1600,- Kčs měsíčně celkového důchodu. Poněvadž pozůstalí vůbec, a tedy i vdova, mají nárok pouze na polovici stoprozdílu, který skutečně osobě, od níž nárok odvozují, byl vyplácen, popř. přísluší vdově pouze polovice stoprozdílu, vyplývajícího z výše, na kterou byl podle § 83 odst. 1 cit. zák. popř. také podle § 19 odst. 1 cit. zák. v novém znění snížen. To vyplývá nejen ze slovního znění příslušných ustanovení, nýbrž i z nemožných důsledků, k nimž by vedl názor opačný, jak osvětlí tento příklad: zaměstnanec III. pracovní kategorie se základním starobním nebo invalidním důchodem 1500,- Kčs z titulu stoprozdílu, který jinak by činil 250,- Kčs, obdrží pouze 100,- Kčs; při zastávaném nesprávném názoru by vdova po něm obdržela 125,- Kčs. Obdržela by tedy více, než sám zaměstnanec (manžel), přestože důchody pozůstalých mají být přirozeně vždy nižší, přestože důchod manželův má být základem pro zaopatření nejen jeho, nýbrž i manželky (popř. dalších členů rodiny) a přestože důchod vdovský je určen pouze pro zaopatření vdovy. Při takovém názoru by se v teoretických případech došlo až i k takovému závěru a výpočtu, podle nichž by vdovský důchod činil více než důchod manžela (a sice v těch případech, kde by se základní důchod a stoprozdíl konstruoval ve výši, z níž jedna polovice krácená na polovici ve smyslu ustanovení § 83 odst. 1 cit. zák. by přesahovala více než 50 % základního invalidního nebo starobního důchodu). Správná tedy zásada odpovídající jak právním předpisům, tak i povaze věci, je tato: vdovský důchod po manželých, u nichž přichází v úvahu tak zv. stoprozdíl, činí 70 % starobního nebo invalidního důchodu bez stoprozdílu a polovici toho stopnároku, který pobíral manžel, anebo na který by měl nárok ve výši vyplývající z omezení daných ustanovení § 83 odst. 1 zák. č. 55/1956 Sb. a § 19 odst. 1 cit. zák. (ve znění zák. č. 17/1959 Sb.).

Odpůrce tedy správně při opětovném přiznání vdovského důchodu od 18. 10. 1961 vyměřil důchod ve výši 1082,- Kčs měsíčně, která odpovídá 70 % základního invalidního důchodu a 50 % toho stoprozdílu, který pobíral zemřelý manžel. V této výši měl ovšem odpůrce vyměřit vdovský důchod již původně za dobu od 22. 6. 1960 až do 21. 6. 1961. Oprávněné snížení, a to dokonce se zpětnou účinností, je však nepřipustné, neboť opravné snížení důchodu je přípustno jen v případě omylu ve skutkových okolnostech; odpůrce však vyměřil důchod ve vyšší částce, než náležela, nikoliv z omylu skutkového, nýbrž právního (§ 41 zák. č. 55/1955 Sb.). Proto za dobu od 22. 6. 1960 do 21. 6. 1961 bylo obnoveno původní rozhodnutí odpůrce, které je se zřetelem na takové ustanovení již nezměnitelné. Za toho stavu nepřichází v úvahu žádný přeplatek a již z tohoto důvodu ani povinnost jeho vrácení.